

Višje sodišče v Ljubljani
Civilni oddelek



VSL Sklep I Cp 188/2018
ECLI:SI:VSLJ:2018:I.CP.188.2018

Evidenčna številka: VSL00016859
Datum odločbe: 26.09.2018
Senat, sodnik posameznik: Alenka Kopal Velkavrh (preds.), Dušan Barič (poroč.), Bojan Breznik
Področje: OBLIGACIJSKO PRAVO - POGODBENO PRAVO - PRAVO EVROPSKE UNIJE - VARSTVO POTROŠNIKOV
 potrošniški kredit - potrošniška kreditna pogodba - kredit v CHF - tuja valuta - valutna klavzula - valutna klavzula v CHF - valutno tveganje - informacijska dolžnost banke - pojasnilna dolžnost - obseg pojasnilne dolžnosti - vsebina pojasnilne dolžnosti - kršitev pojasnilne dolžnosti - informirana privolitev - očitno nesorazmerje - oderuška pogodba - subjektivni in objektivni elementi oderuštva - ničnost kreditne pogodbe - neveljavnost pogodbe
Institut:

Jedro

Če bo sodišče prve stopnje ugotovilo, da toženka ni izpolnila pojasnilne dolžnosti, bo moralo opraviti presojo nepoštenosti obravnavanega glavnega predmeta kreditne pogodbe, v skladu s smernicami, ki jih je za to presojo podalo SEU v zadevi C-186/168. V okviru te presoje bo treba ugotoviti, ali je toženka ob sklenitvi pogodbe ravnala dobroverno ter ali v pogodbenih pravicah in obveznostih strank obstoji znatno neravnotežje. To presojo je treba opraviti glede na trenutno, ko je bila pogodba sklenjena, pri čemer je treba upoštevati vse okoliščine, ki bi jih toženka lahko poznala ob sklenitvi pogodbe in ki bi lahko vplivale na njeno poznejše izvajanje, ker pogodbeni pogoj lahko pomeni neravnotežje med strankami, ki se pokaže šele med izvajanjem pogodbe (54. točka obrazložitve v zadevi Andriciuc). V tej smeri je celovita presoja sodišča prve stopnje izostala oziroma so ugotovitve izpodbijane sodbe pomanjkljive, kar je delno razvidno že iz predhodne obrazložitve v zvezi z izpolnitvijo pojasnilne dolžnosti toženke.

Izrek

I. Pritožbama se ugodi, izpodbijana sodba (II., III. in IV. točka izreka) in izpodbijani sklep v II. točki izreka se razveljavita ter se zadeva vrne sodišču prve stopnje v novo sojenje.

II. Odločitev o pritožbenih stroških se pridrži za končno odločbo.

Obrazložitev

1. Z izpodbijano odločbo (sklep in sodba) je sodišče prve stopnje (I) zaradi umika dela tožbenega zahtevka za plačilo zneska 11.570,00 EUR v 2. točki primarnega zahtevka in 2. točki podrednega tožbenega zahtevka v tem delu postopek ustavilo, (II) zavrnilo primarni tožbeni zahtevek: - da se ugotovi, da sta Pogodba o dolgoročnem kreditu št. 53000399/06 z dne 27. 6. 2006 in Notarski zapis sporazuma o ustanovitvi zastavne pravice SV 996/2006 z dne 28. 7. 2006 nična, - da sta tožnika dolžna toženki plačati znesek 9.659,11 EUR, - da se ugotovi, da je vknjižba hipoteke na podlagi prej navedene pogodbe in notarskega zapisa neveljavna in se izbrše, (III) zavrnilo podrejeni tožbeni zahtevek: - da se razvežeta zgoraj navedena pogodba in notarski zapis, - da sta tožnika dolžna toženki plačati znesek 9.659,11 EUR, - da je toženka dolžna tožnikoma izstaviti zemljiškoknjžno listino, na podlagi katere bosta izbrisani vknjižba hipoteke na podlagi prej omenjene pogodbe in sporazuma in zaznamba neposredne izvršljivosti prej navedenega notarskega zapisa, ter (IV) naložilo tožnikoma, naj toženki povrneta pravdne stroške v znesku 4.310,61 EUR, v primeru zamude z zakonskimi zamudnimi obrestmi.

2. Z izpodbijanim sklepom je sodišče prve stopnje (I) zavrnilo primarni predlog toženke za izdajo popravnega sklepa in (II) odločilo, da sta tožnika dolžna povrniti toženki še pravdne stroške v znesku 1.873,95 EUR, v primeru zamude z zakonskimi zamudnimi obrestmi.

3. Tožnika sta se pritožila zoper obe odločbi.

4. V pritožbi zoper sodbo uveljavljata vse pritožbene razloge po prvem odstavku 338. člena Zakona o pravdnem postopku (v nadaljevanju ZPP). Pritožbenemu sodišču predlagata, naj pritožbi ugodi, izpodbijano sodbo razveljavi ter zadevo vrne sodišču prve stopnje v novo sojenje, pritožbeni stroški pa so nadaljnji pravdni stroški. Tožnika sta predlagala zaslišanje prič zaradi dokazovanja, kaj so svetovalci toženke svetovali posameznim kreditojemalcem ob sklepanju istovrstnih kreditnih pogodb, kot sta jo sklenila tožnika. Na ta način je namreč mogoče ugotoviti vsebino informacij, opozoril in zagotovil, ki sta jih pred in ob sklenitvi kreditne pogodbe prejela tožnika. Te okoliščine so ključne v skladu s stališčem Sodišča EU (SEU) v zadevi C-186/16. Obrazložitev sodišča o nepomembnosti dokaza z zaslišanjem prič je nelogična, samovoljna in arbitrarna. Sodišče je odvzelo tožnikoma pravico do dokazovanja ključnih dejstev, s čimer sta podani absolutni bistveni kršitvi določb pravnega postopka iz 8. in 14. točke drugega odstavka 339. člena ZPP. Sodišče je protispisno povzelo izpovedbo prvega tožnika o tem, o kakšnih razlikah med tečajji sta bila z drugo tožnico opozorjena, s čimer je zagrešilo absolutno bistveno kršitev določb pravnega postopka iz 15. točke drugega odstavka 339. člena ZPP. Ne drži tudi, da izpovedbi prvega tožnika in druge tožnice o tej okoliščini nista bili skladni. Toženka tekom postopka ni zatrjevala, da je izpolnila svojo pojasnjevalno dolžnost na način in v obsegu minimalne vsebine, kot je opredeljena v zadevi C-186/16. V tej zadevi so opredeljeni tudi kriteriji za uporabo testa „znatnega neravnotežja“. Z vidika upoštevanja strokovnega znanja in izkušenj toženke je treba upoštevati ne le, kaj je toženka konkretno vedela glede mogočih sprememb menjalnega tečaja, ampak tudi, kaj je mogla in morala vedeti. Napačno je izhodišče sodišča, da toženka ni mogla natančno napovedati, kako se bo gibal tečajno razmerje CHF/EUR. Napačno je tudi pojasnjevanje, da sta tožnika že prej sklenila kredite z valutno klavzulo. Gre za neupoštevanje minimalnih jamstev varstva potrošnikov po Direktivi 93/13 kot tudi neupoštevanje institutov slovenskega prava varstva potrošnikov in obligacijskega prava, kar izhaja tudi iz obrazložitve sodišča v zvezi z „izračunom fiktivnega obroka“. Ta izračun zgolj dokazuje, da je 17 % pribitek posledica toženkinega zavedanja pričakovane spremembe tečaja v prid CHF in da je toženka zahtevala višjo kreditno sposobnost v primeru kreditov z valutno klavzulo v CHF. Poleg tega je to zgolj „obrazec z osebnimi informacijami“, pri čemer je izpolnjen v nemščini in ga je podpisal zgolj prvi tožnik, ki nemščine ne razume. Datiran je 28. 7. 2006, kar je po sklenitvi kreditne pogodbe. Vsebina obrazca je tudi skrajno nepregledna. Na podlagi navedenega obrazca bi moralo sodišče zaključiti, da je toženka vedela za tveganja na strani tožnikov, s čimer ju ni seznanila, kar je očiten primer nespoštovanja dobre vere. Po sodbi SEU je treba ugotoviti, ali so tendence krepitev tečaja CHF/EUR obstajale ob sklenitvi pogodbe in so se pokazale med njenim izvajanjem ter ali so banke za to vedele ali morale oziroma mogle vedeti in ali so o tem seznanjale potrošnike. Poročilo Banke Slovenije iz junija 2005, ki vsebuje informacijo o pričakovani rasti tečaja CHF/EUR, je bilo javno objavljeno in poslano vsem bankam in podružnicam v Sloveniji. Toženka jih je kot strokovnjak zagotovo spremljala in jih je bila tudi dolžna spremljati kot banka, ki posluje v Sloveniji. Sicer pa je šlo za splošna znanja. Ni šlo zgolj za splošen poziv Banke Slovenije k ustreznemu ravnanju bank in hranilnic. Dokazna ocena je v tem ključnem delu izostala. Sodišče bi moralo vsebino poročila Banke Slovenije upoštevati v okviru dokazne ocene v povezavi z osebnimi okoliščinami na strani tožnikov, časom sklenitve kreditne pogodbe, ko se je pričakoval prevzem EUR in ni bilo inflacije, ter upoštevati svetovalno razmerje med pravnima strankama. Vsebina prejetih informacij je bila nezadostna pa tudi zavajajoča. Nesorazmerje razporeditve rizikov je obstajalo že v času sklenitve kreditne pogodbe, kar je povezano z vedenjem toženke o napovedih gibanja tečaja CHF/EUR na daljši rok. To je dokazano s pisnimi dokumenti in podatki gibanja tečajev v preteklosti. Tožnika sta se sklicevala na sodno prakso nemških sodišč, ki se sicer nanaša na izvedene finančne instrumente, vendar pa ima tudi model kreditov v CHF elemente takšnih instrumentov. Nemška sodna praksa odraža uporabo splošnih obligacijskih predpisov v aleatornih pogodbenih razmerjih, česar sodišče ni upoštevalo. Toženka bi zadostila pojasnilni dolžnosti samo, če bi bila tožnika seznanjena, da so tveganja povsem neomejena in da je verjetno, da se bodo tudi realizirala. Predloženi bi jima morali biti reprezentativni izračuni oziroma simulacija prihodnjega gibanja mesečnih obrokov glede na več različnih variant premikov deviznega tečaja (od „pričakovanega“ do „katastrofičnega“), da bi razumela, kako sprememba tečaja v povezavi z drugimi pogoji kredita lahko vpliva na ekonomske posledice posla. Glede na navedeno je nelogična obrazložitev sodišča iz 24. do 27. točke obrazložitve sodbe. Ob upoštevanju izpovedbe tožnikov bi moralo sodišče ugotoviti, da sta tožnika dobila informacijo, da so možna manjša nihanja tečaja, kar je ključno prispevalo k njuni odločitvi, da sta sprejela svetovanje bančnega svetovalca. Iz sodne prakse SEU tudi izhaja, da je treba upoštevati seznanjenost potrošnika ne samo z valutno klavzulo, ampak tudi z drugimi pogodbenimi pogoji oziroma s samim kontekstom, naravo, kompleksnostjo in vsebino konkretnega kreditnega razmerja. Ključna značilnost kreditne pogodbe je dolgi rok vračila ter anuitetni način odplačevanja. Kreditojemalec zato utrpi kljub rednemu odplačevanju kredita znatne negativne učinke valutnega tveganja že ob sorazmerno majhnem, počasnem padcu na letni ravni. Možnost izgube je v teh primerih kvantitativno neomejena, o čemer tožnika nista bila obveščena. Valutna klavzula v danem primeru ne služi več zakonskemu namenu, opredeljenemu v 372. členu Obligacijskega zakonika (v nadaljevanju OZ), ki je v varovanju enake vrednosti dajatev v dvostranskih pogodbah. Če ob njeni uporabi pride do kršitve temeljnih načel obligacijskega prava, ne more več uživati varstva. Zato ne more uživati varstva v primeru, ko toženka izplača kredit v domači valuti po tečaju CHF/EUR ob izplačilu in sedaj kot dobiček izkazuje izredno visoke zneske zaradi tečajnih razlik, ki nesorazmerno presegajo njeno vrednost izpolnitve ob izplačilu kredita in nimajo nič skupnega z ohranitvijo realne vrednosti izplačanega kredita. Toženka je obravnavani model kreditiranja uporabljala kot „konkurenčno prednost“. Kreditna pogodba ima naravo vnaprej tipsko oblikovanih pogodbenih pogojev. V sami pogodbeni vsebini tudi ni opozorila banke o valutnem tveganju oziroma ni razkrilo njeno vedenje in pričakovanje rasti tečaja CHF/EUR. Glede na vse pojasnjeno je sodišče kršilo 8. člen ZPP, sodba pa je tudi samovoljna in posega v ustavne pravice tožnikov iz 12. in 24. člena Ustave RS. V zvezi z odločitvijo o podrednem zahtevku je treba upoštevati, da je predvsem drastičen padec evra v letu 2015 povzročil izjemen negativni učinek za tožnika. To povečanje tečaja CHF v razmerju do EUR je dejstvo, ki obstaja v sedanjem času in je pretežno verjetno, da se v bodoče ne bo spremenilo. Nedopustno bi bilo, da bi morala tožnika z vložitvijo tožbe čakati do izteka kreditnega razmerja. Argument sodišča, da bi se morala tožnika izogniti posledicam dviga višine mesečne anuitete, ki se je zgodil v letu 2015, če bi konvertirala kredit v kredit v domači valuti, je navidezen, saj sprememba valutnega razmerja ni bila vnaprej predvidljiva po višini. Priglašata pritožbene stroške.

5. Zaradi napačne odločitve o glavni stvari se tožnika pritožujeta tudi zoper dopolnilni sklep o stroških z dne 26. 10. 2017.
6. Toženka je podala odgovor na pritožbi, v katerem je predlagala njuno zavrnitev ter naložitev stroškov pritožbenega postopka tožnikoma.
7. Pritožbi sta utemeljeni.
8. Tožnika sta kot kreditojemalca s toženko kot kreditodajalko 27. 6. 2006 sklenila pogodbo o dolgoročnem kreditu št. 53000399/06 (v nadaljevanju kreditna pogodba). Dogovorjen je bil dolgoročni kredit z devizno klavzulo v znesku 160.000,00 CHF, kar je po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan sklenitve pogodbe znašalo 24.525.488,00 SIT. Kredit je bil tožnikoma v skladu s pogodbo izplačan v SIT. Tožnika sta se kredit zavezala vrniti v 240-ih mesečnih anuitetah po 948,62 CHF. Anuiteta je bila plačljiva v SIT po prodajnem podjetniškem tečaju A. d. d. Ljubljana za CHF oziroma je plačljiva v EUR po prodajnem menjalniškem tečaju A. d. d. za CHF, odkar je EUR v Sloveniji nacionalna valuta. Prva anuiteta je zapadla v plačilo 10. 8. 2006, zadnja pa zapade 10. 7. 2026. Dogovorjena obrestna mera je sestavljena iz 6 mesečnega LIBOR za CHF in pribitka v višini 2 % ter je v trenutku sklenitve pogodbe znašala 3,750 %. Obrestna mera se spreminja vsako koledarsko polletje, pri čemer je referenčna obrestna mera 6 mesečni LIBOR, ki je določen dva delovna dneva pred začetkom vsakega polletja. Dogovorjen je linearni način izračuna obresti, dekurzivno. Za zavarovanje obveznosti tožnikov po kreditni pogodbi je bila ustanovljena hipoteka na njunih nepremičninah. Po sklenitvi kreditne pogodbe se je bistveno spremenilo valutno razmerje med CHF in EUR (povečala se je vrednost CHF v razmerju do EUR), zaradi česar se je kreditna obveznost tožnikov bistveno povečala.
9. Tožnika s primarnim tožbenim zahtevkom zahtevata ugotovitev ničnosti kreditne pogodbe. Navajata več razlogov za ničnost: nasprotovanje pogodbe ustavi, prisilnim predpisom in morali (86. člen OZ), odsotnost oziroma nedopustnost pravne podlage (39. člen OZ), obstoj elementov oderuške pogodbe (119. člen OZ) in kršitev pojasnilne dolžnosti, ki ima za posledico nepošteno vsebino pogodbe.
10. Podredni zahtevek za razvezo kreditne pogodbe tožnika utemeljujeta s spremenjenimi okoliščinami (112. člen OZ).
11. Obravnavana kreditna pogodba je potrošniška kreditna pogodba. Za presojo spornega pogodbenega razmerja so tako poleg določb OZ relevantne določbe Zakona o potrošniških kreditih (v nadaljevanju ZPotK) in Zakona o varstvu potrošnikov (v nadaljevanju ZVPot) v zvezi z Direktivo Sveta 93/13/EGS z dne 5. 4. 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (v nadaljevanju Direktiva 93/13).
12. Kreditna pogodba vsebuje spremenljivo obrestno mero in valutno klavzulo. Sklepanje takšnih pogodb s potrošniki je bilo v času sklenitve izpodbijane pogodbe dovoljeno. V skladu s 372. členom OZ je dogovor o valutni klavzuli dopusten, če ni v nasprotju z zakonom, ZPotK kot specialen zakon pa je v 9. točki prvega odstavka 7. člena sklenitev tovrstnih pogodb izrecno predvideval.
13. Pravilna je presoja sodišča prve stopnje, da ima kreditna pogodba dopustno podlago, to je pridobitev posojila (causa credendi). Tako po naslovu kot po vsebini gre za kreditno pogodbo¹ in ne morebiti za izvedeni finančni instrument, pa čeprav gre za dolgoročni kredit, vezan na tujo valuto in z anuitetnim načinom odplačila. Ne gre za valutno zamenjavo (4. točka drugega odstavka 7. člena Zakona o trgu finančnih instrumentov - ZTFI), kot zmotno menita tožnika, ki je zavezujoč dogovor med banko in stranko o hkratnem nakupu oziroma prodaji določenega zneska določene valute in hkratni terminski prodaji oziroma nakupu istega zneska iste valute. Tožnika se prav tako neutemeljeno sklicujeta na Direktivo Sveta 2004/39/ES o trgih finančnih instrumentov. SEU je namreč v zadevi C-312/14 z dne 3. 12. 2015 (zadeva Banif Plus Bank Zrt. proti Márton Lantos in Mártonne Lantos) že odločilo, da kreditne pogodbe v tuji valuti ni mogoče opredeliti kot „investicijske storitve ali dejavnosti“ v smislu člena 4(1), točke 2 navedene direktive, saj njen cilj ni investiranje, temveč želi potrošnik zgolj pridobiti sredstva za nakup potrošniškega blaga in/ali storitve.² Glede na pojasnjeno se kot nerelevantno izkaže tudi pritožbeno opozarjanje na prakso tujih sodišč, ki se nanaša na izvedene finančne instrumente, kot tudi na odločbo španskega sodišča, ki je zavzelo drugačno stališče o pravni naravi kreditne pogodbe v tuji valuti kot SEU.
14. Sklenitev kreditne pogodbe, pri kateri je izpolnitev vezana na vrednost valute, ki ni valuta, v kateri prejema dohodke, za kar gre v konkretnem primeru, za kreditojemalca predstavlja negotovost. Prevzem takšnega tveganja v zameno za ugodnejšo obrestno mero sam po sebi ni nedopusten, čeprav bi bilo tveganje za potrošnika precejšnje in neobvladljivo. Ključno je, da je potrošnik o prevzemu tveganja pravilno, ustrezno obveščen.
15. Pravilen je zaključek izpodbijane sodbe, da kreditna pogodba ni oderuška. Tožnika nista dokazala, da je bilo ob sklenitvi pogodbe med dajatvami pogodbenih strank očitno nesorazmerje kot tudi ne, da je toženka izkoristila njuno stisko, težko premoženjsko stanje, neizkušenos, lahkomišelnost ali odvisnost (119. člen OZ).
16. Anuitetni način predstavlja običajen način odplačevanja kreditov, za katerega je značilno, da kreditojemalec dolg odplačuje v enotnem znesku, iz katerega se najprej odplačajo obresti za obdobje med dvema plačiloma, ostanek zneska pa pomeni razdolžnino, za katero se dejansko zmanjša njegov dolg. Obresti so določene v odstotku od neodplačane glavnice, ki je v začetnem obdobju večja, zato se v tem obdobju plačuje sorazmerno več na račun obresti. S postopnim odplačevanjem glavnice se znižuje osnova za obračun obresti, s tem pa tudi njihov delež v anuiteti. Ker je glavnica v kreditni pogodbi določena v CHF, se obresti obračunavajo od takšne glavnice. Neodplačana glavnica se z odplačili znižuje skladno z

anuitetnim načrtom, zaradi česar ni utemeljena pritožbena navedba, da se je v konkretnem primeru glavnica kljub odplačilu večala ter da se je s tem povečevala osnova za obračun obresti. Res pa je, da sta se zaradi dviga vrednosti CHF v primerjavi z vrednostjo EUR zvišala vrednost anuitete (ki se plačuje v EUR) kot tudi v EUR izražena višina neodplačane glavnice. Navedeno je posledica prevzetega valutnega tveganja in samo po sebi ni nedopustno.

17. Srž pritožbenih navedb je v očitku toženki, da tožnikov kljub temu, da je vedela, da se bo tečaj spreminjal v njuno škodo, ni obvestila o visokem tveganju, ki sta ga prevzela s sklenitvijo kreditne pogodbe, kar se sedaj kaže v nesorazmernih premoženjskih izgubah na strani tožnikov in dobičkih na strani toženke. Gre za očitek o kršitvi toženkine pojasnilne dolžnosti in nepoštenosti pogodbenega pogoja.

18. V skladu z 22. členom ZVPot morajo biti pogodbeni pogoji jasni in razumljivi, nepošteni pogodbeni pogoji pa so po 23. členu nični. Po 24. členu ZVPot se pogodbeni pogoji štejejo za nepoštene, (1) če v škodo potrošnika povzročijo znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank ali (2) če povzročijo, da je izpolnitev pogodbe neutemeljeno v škodo potrošnika ali (3) če povzročijo, da je izpolnitev pogodbe znatno drugačna od tistega, kar je potrošnik utemeljeno pričakoval, ali (4) če nasprotujejo načelu poštenja in vestnosti. Te določbe ZVPot predstavljajo implementacijo Direktive 93/13 v domači pravni red, zato je treba pri njihovi razlagi upoštevati tudi njene določbe. Po 1. točki 3. člena Direktive 93/13 za nedovoljenega velja pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank. V skladu z drugim odstavkom 4. člena Direktive 93/13 sta iz presoje poštenosti izvzeta glavni predmet pogodbe in ustreznost med ceno in plačilom za izmenjane storitve ali blago, vendar le, če sta zapisana v jasnem in razumljivem jeziku.

19. Dogovor o valutni klavzuli je bistveni element kreditnega pogodbenega razmerja, gre torej za glavni predmet pogodbe. Takšno stališče izhaja tudi iz sodbe SEU C-186/16 z dne 20. 9. 2017 (Ruxandra Paula Andriciuc in drugi proti Banka Românească SA) ter sklepa Vrhovnega sodišča RS II Ips 201/2017 z dne 7. 5 2018. Presoji poštenosti je zato lahko podvržen zgolj, če ni bilo zadoščeno zahtevi po njegovi jasnosti in razumljivosti. Ta pa je izpolnjena le, če je toženka izpolnila svojo pojasnilno dolžnost.

20. V času sklenitve kreditne pogodbe veljavni ZPotK je določal, da mora pri kreditnih pogodbah, kjer je obračun vezan na uporabo tuje valute, pisna pogodba v enostavnem in razumljivem besedilu določati navedbo tuje valute in vrsto tečaja, po katerem se izračunava vrednost v domači valuti (9. točka prvega odstavka 7. člena). ZPotK ni podrobneje določal pojasnilne dolžnosti. Določal je le splošno obveznost banke, da mora pred sklenitvijo pogodbe seznaniti potrošnika z vsemi pogoji kreditne pogodbe (prvi odstavek 6. člena ZPotK), ki morajo biti sestavljeni v enostavnem in razumljivem jeziku (prvi odstavek 7. člena tega zakona). Urejal je tudi obvezno vsebino oglasov in ponudb (5. člen), ki so morali vsebovati učinkovito obrestno mero ter reprezentativen in razumljiv primer izračuna skupnih stroškov kredita.

21. Pri ugotavljanju zahtevane vsebine pojasnilne dolžnosti pa ni pomembna le ureditev po ZPotK. Kot je navedlo tudi Vrhovno sodišče RS v sklepu II Ips 201/2017 dolžnost močnejše (profesionalne) pogodbene stranke, da opozori nasprotno stranko - potrošnika na vse okoliščine posla, ki bi lahko vplivale na uresničitev njegovih interesov, lahko izvira ne le iz zakona, ampak tudi iz načela vestnosti in poštenja. Pojasnilna dolžnost banke v razmerju do stranke izhaja že iz splošne informacijske obveznosti, ki v predpogodbeni fazi zavezuje vse poslovne subjekte in izvira iz načela vestnosti in poštenja. To načelo od banke, ki na trgu profesionalno opravlja storitve na finančnem področju, zahteva, da z nasprotno stranko deli informacije, ki so pomembne za sklenitev posla, vključno s tveganji, ki jih prinaša. Informacije morajo biti resnične in popolne, da se stranka lahko nanje upravičeno zanese. Dolžnost zagotavljanja informacij se dopolnjuje s prepovedjo posredovanja neresničnih ali zavajajočih informacij in je podana ne glede na (ne)izražen interes stranke.³ Tudi SEU je v zadevi Andriciuc poudarilo, da je treba zahtevo po jasnem in razumljivem oblikovanju pogodbenih pogojev razlagati široko in da morajo finančne ustanove (z ozirom na vse okoliščine, ki so obstajale v času sklenitve pogodbe) posojiljemalcem posredovati informacije, ki morajo zadostovati za sprejetje poučenih in preudarnih odločitev. Ta zahteva pomeni, da potrošnik pogoj, na podlagi katerega je treba posojilo vrniti v isti tuji valuti, v kateri je bilo sklenjeno, razume tako formalno in slovnično, kot tudi glede njegovega dejanskega obsega, tako da je povprečni potrošnik, ki je normalno obveščen, razumno pozoren in preudaren, lahko ne le seznanjen z možnostjo zvišanja in znižanja vrednosti tuje valute, v kateri je bilo sklenjeno posojilo, temveč je tudi sposoben oceniti potencialno znatne ekonomske posledice takega pogoja za njegove finančne obveznosti. Ali je bil potrošnik pravilno obveščen o vseh elementih, ki bi lahko vplivali na obseg njegove obveznosti, se presoja ob upoštevanju vseh okoliščin v posamičnem primeru, ki vključujejo oglase in informacije, ki so bile potrošniku posredovane v okviru pogajanj (45. do 51. točka obrazložitve).⁴

22. SEU je v zadevi Andriciuc, v kateri je šlo za posojilo v tuji valuti, sicer pojasnilo, da kreditnih pogodb v tuji valuti ni mogoče enačiti s kreditnimi pogodbami, indeksiranimi v tujih valutah (40. točka obrazložitve), kakršna je obravnavana, vendar je tudi v zadevi Kásler,⁵ v kateri je šlo za kredit, indeksiran v tuji valuti, zavzelo stališče, da je presoja nepoštenosti izključena le, če je pogodbeni določba jasna in razumljiva (61. točka obrazložitve). Pritožbeno sodišče ugotavlja, da sta z vidika pogodbenega bremena, ki ga prevzame potrošnik z dohodki v domači valuti, pogodbi primerljivi, zato je povzeto stališče glede obsega pojasnilne dolžnosti v celoti uporabljivo tudi za pogodbe z valutno klavzulo.⁶

23. Sodišče prve stopnje je v zvezi s pojasnilno dolžnostjo toženke ugotovilo naslednje:

- kreditna pogodba vsebuje vse tiste elemente, ki jih ZPotK izrecno zahteva in predpisuje;

- samo besedilo kreditne pogodbe je razumljivo povprečnemu potrošniku, ker so uporabljeni izrazi splošnega izrazoslovja, tudi zapis v kreditni pogodbi, kaj predstavlja valutna klavzula, je jasen in razumljiv povprečnemu potrošniku;
- v pogodbi je vsaj trikrat jasno navedeno, da se vrednost kredita izračuna po tečaju CHF, kot ga določi A. d. d. na določen dan;
- tožnika nista bila prvič seznanjena z valutno klavzulo z izpodbijano kreditno pogodbo;
- toženka je pri izračunu kreditne sposobnosti tožnikov upoštevala visoko povečanje deviznega tečaja v razmerju CHF in EUR - približno 17 % (fiktivni obrok je znašal 1.010,00 EUR, dejanski (začetni) obrok pa je znašal 505,00 EUR), ta izračun pomeni, da se je toženka po eni strani zavedala možnosti povečanja tečajnega razmerja med CHF in EUR, hkrati pa je tudi opozorilo tožnikoma, da do takšne spremembe tečajnega razmerja lahko pride;
- tožnika sta bila seznanjena z možnostjo nihanja tečajnega razmerja med CHF in SIT oziroma kasneje med CHF in EUR ter so bila takšna nihanja zanju sprejemljivo tveganje;
- tožnika sta srednje izobrazbe (tožnica gradbeni tehnik, tožnik inženir telekomunikacij) in sta vedela, kaj pomeni preračunavanje domače valute v tujo;
- toženka je tožnikoma predstavila možnost najetja kredita v različnih valutah, na njeni strani ni bilo nikakršnih takšnih ravnanj, ki bi predstavljala elemente svetovanja tožnikoma glede tega, za katero kreditno pogodbo naj se odločita, toženka ni tožnikoma svetovala, naj najameta sporni kredit;
- odločitev tožnikov za obravnavani kredit je temeljila na več izračunih različnih ponudb kreditov različnih bank, na pogovorih z znanci in prijatelji ter na dejstvu, da je bila izračunana anuiteta prav tega kredita najugodnejša, prav tako obrestna mera;
- kreditna pogodba je bila sklenjena v obliki notarskega zapisa, pri čemer je tudi notar dolžan opozoriti potrošnika na pomen valutne klavzule, da to v konkretnem primeru ni bilo storjeno, pa tožnika nista trdila;
- v trenutku sklepanja pogodbe nobena od pogodbenih strank ni mogla predvideti gibanja razmerja CHF/EUR za obdobje 20 let izpolnjevanja pogodbe;
- tožnika sta bila dolžna sama premisliti in se po potrebi dodatno pozanimati, kakšne obveznosti prevzemata s kreditno pogodbo;
- tožnika sta imela možnost razmisleka o tem, kaj pomeni plačevanje kredita v dobi 20 let nadaljnjega življenja, in možnost ocene, kako sprememba višine obveznosti lahko vpliva na njuno dolgoročno obveznost, saj sta imela za to dovolj podatkov, pa tudi dovolj znanja in izkušenj;
- tožnika nista zaprosila za konverzijo kredita z valutno klavzulo v kredit v domači valuti;
- toženka ni razpolagala z nobenimi takšnimi podatki, ki bi predstavljali podlago za presojo, da je kakršnekoli podatke tožnikoma zamolčala.

24. Utemeljena je pritožbena graja neprepričljivega zaključka izpodbijane sodbe, da je toženka izpolnila svojo pojasnilno dolžnost oziroma da sta imela tožnika ustrezne informacije (podatke) za oceno, kakšne ekonomske posledice ima lahko zanju sklenitev dolgoročne kreditne pogodbe z valutno klavzulo v CHF.

25. Pritožbeno sodišče najprej pojasnjuje, da iz pisne kreditne pogodbe sicer jasno izhaja, da gre za kredit z devizno klavzulo v CHF in da se vrednost kredita izračuna po tečaju CHF, kot ga določi A. d. d. na določen dan (to je navedeno vsaj trikrat), kot je pravilno navedlo sodišče prve stopnje, vendar pa je povprečni potrošnik s tem (kvečjemu) seznanjen z možnostjo zvišanja (in znižanja) vrednosti tuje valute ter možno negativno posledico (z zvišanjem kreditne obveznosti), ni pa mu omogočeno ovrednotenje prevzetega tveganja. Vključenost tega besedila v kreditno pogodbo zato še ne daje podlage za sklep o izpolnitvi pojasnilne dolžnosti toženke.

26. Tožnika sta predlagala zaslišanje prič, ki bi izpovedale, kaj je toženka svetovala posameznim kreditojemalcem ob sklepanju kreditnih pogodb z valutno klavzulo v CHF. Sodišče prve stopnje je dokaz z zaslišanjem navedenih prič tožnikov zavrnilo kot nepotreben z obrazložitvijo, da predlagane priče niso bile prisotne pri sklepanju kreditne pogodbe in o konkretnem pogodbenem razmerju med pravnima strankama ne bi vedele povedati nič. Tožnika v pritožbi pravilno opozarjata, da je tudi na podlagi tega, kakšna je bila (običajna) praksa toženke glede svetovanja kreditojemalcem pri sklepanju kreditov z devizno klavzulo, mogoče ugotoviti vsebino informacij, opozoril in zagotovil, ki sta jih pred in ob sklenitvi kreditne pogodbe prejela tožnika od svetovalca toženke, še posebej ob dejstvu, da toženka ni trdila, da v obravnavanem primeru ni šlo za običajen način izpolnjevanja pojasnilne dolžnosti.⁷ Sodišče prve stopnje je zato s tem, ko ni zaslišalo predlaganih prič, tožnikoma odvzelo možnost dokazovanja, kako je toženka ravnala v drugih podobnih primerih, kar bi lahko vplivalo na presojo, ali je toženka izpolnila pojasnilno dolžnost do tožnikov. Zaradi navedenega je podana očitana absolutna bistvena kršitev določb pravnega postopka po 8. točki drugega odstavka 339. člena ZPP.

27. Za izpolnitev pojasnilne dolžnosti sicer ne zadošča, da toženka ni posebej poudarjala prednosti kredita z devizno klavzulo v CHF in da tožnikov ni zavajala z zagotovitvi o pričakovani stabilnosti tečaja, kar izhaja iz ugotovitev sodišča prve stopnje. Toženka je namreč bila dolžna v okviru pojasnilne dolžnosti: 1) predočiti tudi slabosti tovrstne kreditne pogodbe ter 2) tožnikoma razkriti informacije, s katerimi je razpolagala, in bi lahko pomembno vplivale na obseg njune pogodbene obveznosti.

28. Glede prvega sklopa pritožbeno sodišče pojasnjuje, da pojasnilna dolžnost ob sklepanju pogodb z valutno klavzulo res ne obsega obveznosti pravičnega napovedovanja gibanja tečaja, vključuje pa dolžnost predstavitve možnosti (verjetnosti) znatnega padca vrednosti domače valute ter pojasnila, kako bi uresničitev te možnosti vplivala na obseg potrošnikovih pogodbenih obveznosti, tj. tako na višino posamezne anuitete kot tudi na višino skupnega zneska, ki bo potreben za poplačilo kredita. Navedeno velja toliko bolj v konkretnem primeru, ko je toženka kredite z devizno klavzulo sama ocenjevala za bolj tvegane in zato zahtevala višjo kreditno sposobnost. Poleg tega je ob sklenitvi pogodbe primerjava obrestnih mer in anuitet vzbujala vtis, da je kredit z valutno klavzulo ugodnejši od kredita v domači valuti, zato je lahko pričakovala, da bo povprečni potrošnik, če ne bo primerno seznanjen z mogočimi negativnimi posledicami valutnega tveganja, izbral kredit z valutno klavzulo. Glede tega sklopa pritožba vzbuja dvom o pravilnosti zaključka sodišča prve stopnje, da sta bila tožnika opozorjena, da lahko pride do visokega (približno 17%) povečanja tečajnega razmerja med CHF in EUR. Navedeni zaključek temelji na izračunu družinske kreditne sposobnosti (priloga B9) in izpovedbi referenta toženke B. Z., iz katerih izhaja, da je toženka pri izračunu kreditne sposobnosti oziroma fiktivnega obroka v višini 1.010,00 EUR (začetni obrok je znašal 505,00 EUR) upoštevala približno 17 % povečanje tečajne razlike med CHF in EUR. Tožnika v tej zvezi pravilno opozarjata, da je obrazec pod prilogo B9 sestavljen v nemščini in da ga je podpisal zgolj prvi tožnik, ne pa tudi druga tožnica. Obrazec tudi ni tako pregleden, da bi povprečni potrošnik lahko razumel, na kaj se nanaša podatek "17,60", oziroma da bi mu bilo jasno, da gre za pribitek iz naslova možne spremembe tečajnega razmerja. Na podlagi navedenega obrazca zato ni mogoče zaključiti, da sta bila tožnika ustrezno seznanjena s tem, da lahko pride do znatnega zvišanja vrednosti CHF v razmerju do domače valute. V tej zvezi je zato lahko v konkretnem primeru upoštevno le, na kakšna nihanja tečaja sta bila tožnika ustno opozorjena s strani svetovalca toženke in ali ju je ustno opozoril na to, kako lahko znatna apreciacija CHF vpliva na obseg njunih pogodbenih obveznosti, glede tega pa je dokazna ocena sodišča prve stopnje vsaj pomanjkljiva, če že ni izostala. Iz izpovedbe B. Z., da je bilo pri izračunu fiktivnega obroka upoštevano 17 % možno povečanje tečajne razlike med CHF in EUR, na katero se je oprlo sodišče prve stopnje, ne izhaja, da je slednji tožnika tudi ustno in na jasen način opozoril, da je možno 17 % povečanje tečajne razlike CHF/EUR in da lahko zato pride do bistvenega (znatnega) povišanja višine posamezne anuitete in povišanja višine skupnega zneska, ki bo potreben za poplačilo kredita. Sodišče prve stopnje je v nadaljevanju obrazložitve izpodbijane sodbe pojasnilo, da sta tožnika skladno izpovedala, da sta bila seznanjena z možnostjo nihanja višine posamezne anuitete, vendar naj bi ta znašala 2 do 3 % ali nekako 50,00 EUR. Povzelo je tudi izpovedbo prvega tožnika o tem, da dopušča možnost nekakšnih nihanj, da so bila izrecno omenjena nihanja, ni pa bil izražen bistven procent oziroma je celo dopustil možnost, da takšnih opozoril niso slišali ali jih celo niso želeli slišati, saj celo v njunih prijateljskih krogih o tem nihče ni govoril. (Med drugim) na podlagi povzetih izpovedb tožnikov je sodišče prve stopnje ugotovilo, da sta bila tožnika seznanjena z možnostjo nihanja tečajnega razmerja CHF/SIT oziroma kasneje CHF/EUR, kar pa, kot že pojasnjeno, ne zadošča za zaključek, da je toženka tožnika pravilno informirala, saj iz navedenega ne izhaja niti, da sta bila s strani toženke opozorjena na možnost znatnega dviga vrednosti CHF.

29. Na tem mestu velja še dodati, da sicer ni utemeljen pritožbeni očitek, da je sodišče prve stopnje v tem delu protispisno povzelo izpovedbo prvega tožnika. Iz prepisa zvočnega posnetka naroka z dne 22. 5. 2017 sicer izhaja, da je prvi tožnik najprej potrdil, da so imeli tisti čas informacije, da so razlike med tečaji in da se lahko zaradi tega znesek spreminja največ do nekje 5 % (stran 25 prepisa oziroma list. št. 121 spisa), vendar pa je v nadaljevanju tudi dopustil možnost, da opozoril o možnosti bistvenih nihanj niso slišali ali jih celo niso želeli slišati (stran 31 prepisa oziroma list. št. 127 spisa), kar je sodišče prve stopnje pravilno povzelo v obrazložitvi izpodbijane sodbe.

30. Pomanjkljive so tudi ugotovitve sodišča prve stopnje o tem, da toženka ni mogla predvideti gibanja tečaja CHF/EUR oziroma da ni razpolagala z informacijami v zvezi s pričakovanim gibanjem tečaja, ki bi jih morala posredovati tožnikoma, a jih je zamolčala. Tožnika sta trdila, da je Banka Slovenije na tveganje zadolževanja z vezavo na vrednost v CHF opozarjala že v letu 2005 v Poročilu o finančni stabilnosti, v katerem je zapisano, da valutno tveganje za banke ne predstavlja večjega tveganja, vendar pa je zaradi velike volatilnosti CHF mogoča realizacija tveganj pri komitentih ter da je zanje lahko izpostavljenost tveganju zelo velika, še posebej, ker je CHF trenutno na relativno nizkih ravneh in je glede na tečaj terminskih pogodb v prihodnje pričakovati apreciacijo. Res je, da na podlagi teh pojasnil, ki so bila javno objavljena in so bila toženki kot podružnici tuje banke, ki deluje v Republiki Sloveniji, za kar je potrebovala dovoljenje Banke Slovenije, gotovo znana in se tudi nanjo nanašajo, ni mogoče napovedati točnega gibanja tečajev, vendar pa iz njih izhaja realno (če že ne pričakovano) tveganje, da pride do dviga vrednosti CHF v primerjavi z vrednostjo EUR in s tem vsaj verjetnost za potrošnika negativne spremembe tečaja. Iz obrazložitve sodbe ne izhaja, ali je bilo tožnikoma to realno (in ne zgolj potencialno) tveganje predočeno ter ali jima je bilo hkrati pojasnjeno, kako bi uresničitev tega tveganja vplivala na obseg njune pogodbene obveznosti. Sodišče prve stopnje v tem pogledu ni celovito ocenilo navedene listine Banke Slovenije iz leta 2005 (priloga A8). Prav tako ni ocenilo zgodovinskega grafa za CHF/EUR od leta 1953 do 2015 (priloga A15), iz katerega izhaja naraščanje vrednosti CHF skozi desetletja (od 1971 do 2015), kar naj bi bilo tožnikoma po njunih trditvah zamolčano.

31. Sodišče prve stopnje je pri presoji, ali sta bila tožnika ustrezno informirana, preveliko težo pripisalo izobrazbi tožnikov, že iz razloga, ker je nimata s področja ekonomske ali finančne stroke. Podlage za sklep, da je toženka izpolnila svojo obveznost iz konkretnega pogodbenega razmerja, tudi ne daje okoliščina, da sta tožnika (oziroma eden od njiju) predhodno (leta 2004 in 2006) sklenila dve kreditni pogodbi z devizno klavzulo pri drugih bankah in torej ne pri toženki. Odločilno ne more biti niti opozorilo notarja, ki je tožnika, kot izhaja iz izpodbijane sodbe, zgolj na načelni ravni opozoril na obveznosti, ki jih s kreditom prevzemata, oziroma na pomen valutne klavzule. Neutemeljeno se je sodišče prve stopnje tudi sklicevalo na dolžnost tožnikov, da sta bila dolžna sama premisliti in se po potrebi dodatno pozanimati, kakšne obveznosti prevzemata s kreditno pogodbo. Banka se namreč svoje pojasnilne dolžnosti ne more razbremeniti z ugovorom, da stranka ni vprašala ali drugače izrazila interesa za pridobitev relevantnih informacij, hkrati pa se ne more uspešno sklicevati na to, da bi si lahko potrošnik potrebne informacije pridobil drugje. Kasnejše okoliščine (da sta tožnika zaznala, da njune kreditne obveznosti zelo naraščajo, pisne vloge za zamenjavo valute pa nista dala) po naravi stvari ne morejo utemeljevati zaključka o njuni seznanjenosti s tveganjem, ki ga ima negotov tečaj CHF v razmerju do domače valute za obseg njunih obveznosti ob sklenitvi pogodbe.

32. Ker je torej delno zaradi nepopolne dokazne ocene delno pa tudi zaradi napačnih materialnopravnih stališč sodišča prve stopnje dejansko stanje glede pojasnilne dolžnosti nepopolno ugotovljeno, podana pa je tudi absolutna bistvena kršitev določb pravnega postopka, je pritožbeno sodišče pritožbama ugodilo, izpodbijano sodbo in dopolnilni sklep o stroških razveljavilo ter zadevo vrnilo sodišču prve stopnje v novo sojenje (prvi odstavek 354. člena in 355. člen ZPP). Razveljavitev odločitve o primarnem tožbenem zahtevku je zahtevala tudi razveljavitev odločitve o podrednem tožbenem zahtevku, s katerim tožnika zahtevata razvezo kreditne pogodbe zaradi spremenjenih okoliščin, kot tudi razveljavitev dopolnilnega sklepa o stroških. V ponovljenem postopku bo moralo sodišče prve stopnje dopolniti dokazni postopek ter po celoviti dokazni oceni presoditi, ali je toženka izpolnila svojo pojasnilno dolžnost.

33. Ker je sodišče izvedlo dokaze z zaslišanjem tožnikov in priče B. Z., že izvedene in novo izvedene dokaze pa bo treba oceniti celovito ter (delno) iz vidika drugačnih materialnopravnih izhodišč, kot jih je ocenilo sodišče prve stopnje, ter ker je postopek tekel kontinuirano in brez zastojev, pritožbeno sodišče ni opravilo pritožbene obravnave, temveč je zadevo vrnilo sodišču prve stopnje v novo odločanje (drugi odstavek 355. člena ZPP).

34. Če bo sodišče prve stopnje ugotovilo, da toženka ni izpolnila pojasnilne dolžnosti, bo moralo opraviti presojo nepoštenosti obravnavanega glavnega predmeta kreditne pogodbe, v skladu s smernicami, ki jih je za to presojo podalo SEU v zadevi C-186/16⁸. V okviru te presoje bo treba ugotoviti, ali je toženka ob sklenitvi pogodbe ravnala dobroverno⁹ ter ali v pogodbenih pravicah in obveznostih strank obstoji znatno neravnotežje. To presojo je treba opraviti glede na trenutek, ko je bila pogodba sklenjena, pri čemer je treba upoštevati vse okoliščine, ki bi jih toženka lahko poznala ob sklenitvi pogodbe in ki bi lahko vplivale na njeno poznejše izvajanje, ker pogodbeni pogoj lahko pomeni neravnotežje med strankami, ki se pokaže šele med izvajanjem pogodbe (54. točka obrazložitve v zadevi Andriciuc). V tej smeri je celovita presoja sodišča prve stopnje izostala oziroma so ugotovitve izpodbijane sodbe pomanjkljive, kar je delno razvidno že iz predhodne obrazložitve v zvezi z izpolnitvijo pojasnilne dolžnosti toženke.

35. Ključno vprašanje za presojo slabovernosti in znatnega neravnotežja v prevzetih tveganjih ni, ali je toženka lahko predvidela natančno gibanje tečaja, kot je moč razbrati iz izpodbijane sodbe, temveč, ali je lahko predvidela, da se tveganje, ki sta ga tožnika prevzela, dolgoročno ne bo realiziralo v njuno korist, da je torej verjetnost zanju negativnega gibanja tečaja pomembno večja kot verjetnost pozitivnega gibanja.¹⁰ Opredeliti se bo zato treba do trditev tožnikov, da je breme kreditojemalca večje, če pride do zanj negativne spremembe tečaja že v zgodnji fazi izvajanja pogodbe, in v primeru njihove resničnosti posebno pozornost nameniti predvidevanjem, ki so veljala za zgodnejše faze odplačilnega obdobja. Pri presoji predvidljivosti tečajnih sprememb bo treba ugotoviti vzroke za spremembo tečajev v času po sklenitvi pogodbe; natančno pa bo treba oceniti tudi že omenjeno Poročilo Banke Slovenije o finančni stabilnosti iz leta 2005, zgodovinski graf za CHF/EUR od leta 1953 do 2015 in morebitne druge informacije, s katerimi je oziroma bi lahko razpolagala toženka.

36. Po presoji uravnovešenosti tveganj, ki so jih prevzele pogodbenne stranke, bo treba oceniti, kako so se oziroma so se lahko pred temi tveganji zaščitile. Pri tem pritožbeno sodišče sicer pritrujuje ugotovitvi sodišča prve stopnje, da je tudi toženka, ki posluje v Republiki Sloveniji, s sklenitvijo kreditne pogodbe prevzela (določeno) valutno tveganje. Vendar pa ta okoliščina niti v povezavi z dejstvom, da se je vrednost domače valute v nekaj mesecih izvrševanja kreditne pogodbe v razmerju do CHF povečala, še ne omogoča zaključka, da so bila prevzeta tveganja enakovredna oziroma da so bile pravice in obveznosti pogodbenih strank uravnovešene. Bistveno je namreč, kot že pojasnjeno, ali je toženka ob sklenitvi pogodbe lahko predvidela, da se valutno tveganje dolgoročno ne bo realiziralo v korist tožnikov, o čemer pa izpodbijana sodba nima razlogov oziroma so ti pomanjkljivi. Kot pomembna se utegnejo izkazati tudi dejstva, da je bila toženka dolžna ravnati skladno s 85. členom Zakona o bančništvu (ZBan) in tveganje morebitnih izgub zaradi spremembe tečajev tuje valute izravnati ter da toženka sama priznava, da je imela zaprti devizno pozicijo, kar pomeni, da je sredstva za kredite z valutno klavzulo pridobivala s krediti z valutno klavzulo. Sodišče prve stopnje se je sicer sklicevalo na navedeno določbo ZBan, vendar je zmotno štelo, da je banka zaradi obveznosti, predpisanih s to določbo, izpostavljena valutnemu tveganju. Iz te določbe namreč izhaja obveznost banke, da prevzeta tveganja obvladuje. Oceniti bo treba tudi dejstvo, da je kreditna pogodba zaradi zaščite tožnikov pred valutnim tveganjem vsebovala klavzulo zamenljivosti oziroma pravico tožnikov zahtevati konverzijo kredita z devizno klavzulo v kredit v domači valuti.

37. Države članice EU določijo, da nedovoljeni pogoji, uporabljeni v pogodbi, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nedovoljenih pogojev (6. člen Direktive 93/13). V primeru nejasnosti pogodbenih pogojev ni predvidena sankcija ničnosti, temveč se nejasna določila razlagajo v korist potrošnika. Sankcija ničnosti pa je predpisana za pogoje, ki bi bili do potrošnika nepošteni (23. člen ZVPot). Zgolj ugotovitev, da je toženka kršila pojasnilno dolžnost, torej ne bo zadoščala za ugotovitev ničnosti celotne pogodbe. Ta bo mogoča šele ob ugotovitvi, da je valutna klavzula skladno z zgornjimi izhodišči nejasna in nepoštena, hkrati pa obstoj pogodbe brez nje ni mogoč.

38. Glede denarnega dela zahtevka bo moralo sodišče prve stopnje presoditi, ali imata tožnika pravni interes za uveljavljanje zahtevka, s katerim sama sebi nalagata plačilo obveznosti. Tožnika za plačilo denarnega zneska toženki ne potrebujeata odločitve sodišča, saj lahko plačilo kadarkoli prostovoljno izvedeta.

39. Ker je bila sodba SEU v zadevi C-186/16 izdana po zaključku obravnave pred sodiščem prve stopnje, bo moralo sodišče prve stopnje v novem sojenju dati pravdnima strankama možnost, da se izjavita glede v njej in v tem sklepu zavzetih materialnopравnih izhodišč ter da sodišču predložita morebitna dodatna dokazila.

40. Odločitev o pritožbenih stroških se pridrži za končno odločbo (tretji odstavek 165. člena ZPP).

PRAVNI POUK

Zoper ta sklep je dovoljena pritožba. Vloži se pri sodišču prve stopnje, v 15 dneh od prejema pisnega odpravka te odločbe, v zadostnem številu izvodov za sodišče in nasprotno stranko. Obsegati mora navedbo sklepa, zoper katerega se vlaga, izjavo, da se izpodbija v celoti ali v določenem delu, pritožbene razloge in podpis pritožnika. Če pritožba ni razumljiva ali ne vsebuje vsega, kar je treba, da bi se lahko obravnavala, jo sodišče zavrže, ne da bi pozivalo vložnika, naj jo popravi ali dopolni. Ob vložitvi pritožbe mora biti plačana sodna taksa. Če ta ni plačana niti v roku, ki ga določi sodišče v nalogu za njeno plačilo in tudi niso podani pogoji za oprostitev, odlog ali obročno plačilo sodnih taks, se šteje, da je pritožba umaknjena. Če pritožbo vložijo pooblaščenec, je ta lahko samo odvetnik ali druga oseba, ki je opravila pravniški državni izpit.

Sklep se sme izpodbijati samo iz razloga, da je sodišče druge stopnje razveljavilo odločbo sodišča prve stopnje in zadevo vrnilo v novo sojenje, čeprav bi kršitev postopka glede na njeno naravo lahko samo odpravilo ali bi glede na naravo stvari in okoliščine primera lahko samo dopolnilo postopek oziroma odpravilo pomanjkljivosti ali če bi moralo samo opraviti novo sojenje.

O pritožbi bo odločalo Vrhovno sodišče Republike Slovenije.

¹ 1065. člen Zakona o obligacijskih razmerjih v zvezi s 1061. členom OZ.

² V konkretnem primeru sta tožnika po neizpodbijanih ugotovitvah izpodbijane sodbe kredit najela za poplačilo prejšnjih kreditov in za dograditev in dokončno ureditev objektov, katerih lastnika sta, in torej ni šlo za investiranje.

³ Glej tudi R. Rozman, Odškodninska odgovornost banke za kršitev pojasnilne dolžnosti, Podjetje in delo, št. 3-4/2016.

⁴ Primerjaj VSL sklep II Cp 180/2018.

⁵ Sodba SEU C-26/13 z dne 30. 4. 2014 (Árpád Kásler in Hajnalka Káslerne Rábai proti OTP Jelzálogbank Zrt)

⁶ Primerjaj npr. VSL sklep II Cp 180/2018.

⁷ Iz navedb toženke izhaja kvečjemu nasprotno, tj., da je imela usklajeno poslovno politiko glede ponujanja in predstavljanja tovrstnih kreditov strankam (glej npr. odgovor na tožbo na list. št. 38 spisa).

⁸ Glej sklep VS RS II Ips 201/2017.

⁹ Ali je pogodbo sklepala odprto, pošteno in z zadostnim upoštevanjem upravičenih interesov svojega sopogodbena kot šibkejše in manj informirane stranke pogodbena razmerja.

¹⁰ Primerjaj npr. sklep VSL I Cp 2424/2017.

Zveza:

EU - Direktive, Uredbe, Sklepi / Odločbe, Sporazumi, Pravila

Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah - člen 3, 3/1, 3/1-1, 4, 4/2

RS - Ustava, Zakoni, Sporazumi, Pogodbe

Zakon o potrošniških kreditih (2000) - ZPotK - člen 7, 7/1, 7/1-9

Obligacijski zakonik (2001) - OZ - člen 86, 119, 372

Zakon o varstvu potrošnikov (1998) - ZVPot - člen 22, 22/4

Zakon o bančništvu (1999) - ZBan - člen 85

Datum zadnje spremembe:22.01.2019